

Lausunto

12.08.2024

Asia: VN/36545/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lääkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

THL kiittää mahdollisuudesta antaa asiassa lausunto.

Hallituksen esityksen pääasiallinen tavoite on valtion talouden tasapainottaminen 90 miljoonalla eurolla erilaisin lääkekustannuksiin kohdistuvin säästöin.

Lääkkeiden alkuomavastuun nostaminen

Suomessa asiakasmaksujen ja omavastuiden osuus terveydenhuollon rahoituksessa on verrattain suuri. Kelan laskelma osoittaa, että nyt esitetty lääkkeiden alkuomavastuun korottaminen 50 eurosta 70 euroon yhä kasvattaisi maksutaakkaa monilla ikääntyneillä, monisairailta ja pienituloisilla eli heikommassa asemassa olevalla väestöllä. Pienituloisen väestön toimeentulo-ongelmia voi entisestään pahentaa samaan aikaan toteutettavat sote-palveluiden asiakasmaksujen korotukset ja etuusleikkaukset.

Apteekkien lääkemääräyksestä poikkeaminen

Apteekkien lääkemääräyksestä poikkeamista koskeva lakiesitys on ristiriidassa kertakirjaamisen periaatteiden kanssa, eikä lakiesitystä tulisi sellaisenaan hyväksyä. THL näkee ehdotetussa mallissa

merkittävän riskin potilasturvallisuudelle, koska tieto tehdyistä poikkeamista ei välity Reseptikeskukseen.

Taustalla oleva tavoite parantaa lääkkeiden saatavuutta ja turvata lääkkeen käyttäjän lääkehoitojen jatkuvuutta on kuitenkin kannatettava. Samalla THL toteaa, että lääkkeiden saatavuushäiriöt työllistävät merkittävästi sekä apteekkihenkilökuntaa että lääkäreitä ja siksi apteekkihenkilökunnan mahdollisuuksia poiketa lääkemääräyksistä tulisi pyrkiä sujuvoittamaan tilanteissa, joissa potilaalle voidaan tarjota vastaava hoito.

THL katsoo, että lääkelakiin esitetty uusi 57 f § tulisi jättää pois tästä lakimuutoksesta ja huomioida käynnissä olevan Kanta-lääkityslistan kolmannen vaiheen lakimuutospaketin valmistelussa. Näin uudistus voitaisiin tehdä huolella, huomioiden tarvittava tietojärjestelmien kehitys ja siten mahdollistaa poikkeamien asianmukainen tallentaminen Reseptikeskukseen. Potilasturvallisuusriskien minimointi edellyttää, että kaikilla hoitoon osallistuvilla on ajantasaiset tiedot potilaan lääkityksestä.

Yleisiä huomioita säästötavoitteesta

Lääkkeiden hintakilpailun edellytysten parantaminen ja nykyistä kustannustehokkaampi vähittäisjakelujärjestelmä ovat silti oikeansuuntaisia tavoitteita. THL katsoo, että apteekkien tulisi tarjota lääkkeen ostajalle hinnaltaan halvinta lääkevalmistetta, tarjota hintaneuvontaa ja pitää varastossa edullisimpia valmisteita.

Tukkuhintojen kertaluonteinen alennus on yksinkertainen ja läpinäkyvä keino vaikuttaa lääkekustannuksiin, mutta hallituksen esityksessä tunnistetaan myös tämän alennuksen ja muiden esitettyjen tukkuhintamuutosten mahdolliset negatiiviset vaikutukset lääkkeiden saatavuuteen.

Kortelainen ym. (2023) havaitsivat tutkimuksessaan, että esimerkiksi vuonna 2009 viitehintasäntelyn käyttöönotolla ei ollut vaikutusta lääkkeiden saatavuuteen. Lääkemarkkinoilla toimintaympäristö kuitenkin muuttuu nopeasti ja siksi päätöksenteon tueksi tarvitaan tietoa myös uudempien sääntelymuutosten vaikutuksista Suomessa ja kansainvälisesti.

Säästöjen toteuttamisen vaatima aikataulu on ilmeisen kiireellinen, kun esityksessä ei ollut mahdollista arvioida muutoksia viitehintasäntelyyn ja tukkuhintojen hintajakson pituuteen. Lisäksi esitys koostuu useista lyhyellä aikavälillä toteutettavista muutoksista, mikä tulee vaikeuttamaan yksittäisten muutosten jälkikäteisarviointia.

Kokonaisuudessaan THL korostaa, että säästöt eivät saisi vaarantaa väestön mahdollisuuksia saada tarvitsemansa lääkkeet.

Ehdollisen korvattavuuden vakinaistaminen ja HTA-asetus

THL kannattaa, että jo käytössä oleva lääkkeiden ehdollinen korvattavuus vakinaistetaan ja toivoo, että järjestelmän toimivuudesta saadaan tuoretta tutkimustietoa. Uusia lääkkeitä pitää saada käyttöön nopeasti ja kustannustehokkaasti, kuitenkin tinkimättä lääkkeiden käytön turvallisuudesta.

HTA-asetuksen mukaiset muutokset ovat tarpeellisia ja hyvin perusteltuja. Samalla on huolehdittava, että Suomessa on myös vastaisuudessa riittävä osaaminen klinisiin arviointeihin.

Lähteet

Kortelainen, M., Markkanen, J., Siikanen, M., & Toivanen, O. (2023). The Effects of Price Regulation on Pharmaceutical Expenditure and Availability. VATT institute for Economic Research. Working Papers 157. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231003138616>

Laukkonen Marja-Lisa
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL